

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ ΑΣΠΑΙΤΕ

Παιδαγωγική και Φιλοσοφία της Παιδείας

Συνήθως τους μαθητές μας τους αποκαλούμε «τα παιδιά μας»

Είναι μια έκφραση φορτισμένη μ' ένα δυνατό αίσθημα αγάπης. Γι' αυτό ας ακούσουμε δυο λόγια ενός μεγάλου στοχαστή:

«Τα παιδιά σας δεν είναι παιδιά σας. Και μ' όλο που είναι μαζί σας δεν ανήκουν σε σας. Μπορείτε να τους δώσετε την αγάπη σας, όχι όμως και τις ιδέες σας. Γιατί αυτά έχουν τις δικές τους ιδέες. Μπορείτε να στεγάσετε το σώμα τους όχι όμως και την ψυχή τους. Γιατί η ψυχή τους κατοικεί στο σπίτι του αύριο, που εσείς δεν μπορείτε να επισκεφτείτε, ούτε στα όνειρα σας. Μπορείτε να προσπαθήσετε να τους μοιάσετε, αλλά μη γυρεύετε να κάνετε αυτά να σας μοιάσουν. Γιατί η ζωή δεν πηγαίνει πίσω και δεν σταματά στο χθες».

Χαλίλ Γκιμπράν (από το ποίημα) Για τα παιδιά

Το μάθημα Παιδαγωγική και Φιλοσοφία της Παιδείας συμπεριλαμβάνεται στα πρώτα διδασκόμενα αντικείμενα για όποιον επιθυμεί να αποκτήσει παιδαγωγική μόρφωση. Με αυτό αποκαλύπτεται το παιδαγωγικό φαινόμενο, αναλύεται στην ιδιομορφία του και εξετάζεται διερευνητικά η διαδικασία της αγωγής, της εκπαίδευσης και της παιδείας. Καθώς έρχεται στην επιφάνεια όλο το φάσμα των παιδαγωγικών λεγόμενων επιστημών, γίνεται άμεσα εφικτό ότι το πεδίο της παιδαγωγικής, πάντοτε με επικέντρωση στη δυναμική της μεταβολής που υπάρχει στον άνθρωπο, μελετά στην πραγματικότητα βασικές πτυχές της ανθρώπινης ζωής.

Η παιδαγωγική γνώση, με μορφωτική αξία σε ένα δεύτερο επίπεδο μπορεί να γίνει αντικείμενο νέας επεξεργασίας σε κάθε μια από τις θεματικές της, αυτή τη φορά με συνειδητή προσέγγιση του φιλοσοφικού στοχασμού. Το δεδομένο μετατρέπεται σε πρόβλημα για μελέτη σε βάθος. Σε αυτή την αναζήτηση είναι πολύτιμη η συνδρομή των φιλοσόφων της παιδείας, οι οποίοι, αν και είναι στην πλειοψηφία τους και παιδαγωγοί, κατέθεσαν το καταστάλαγμα της σκέψης τους γι' αυτά.

Το μάθημα αποσκοπεί στο να συμβάλλει ουσιαστικά στην θεμελίωση της παιδαγωγικής ταυτότητας των μελλοντικών εκπαιδευτικών καθώς καλλιεργεί τον παιδαγωγικό τρόπο σκέψης και δράσης ενώ εξοικειώνει τον αναγνώστη με τους βασικούς προβληματισμούς της φιλοσοφίας της παιδείας. Οι φοιτητές/τριες κατανοώντας σε βάθος το φαινόμενο της αγωγής και της εκπαίδευσης στις διάφορες εκφάνσεις του και γνωρίζοντας τους βασικούς φιλοσοφικούς στοχασμούς που διατυπώθηκαν σχετικά με αυτό, από τη μια θα μπορούν να ανταποκριθούν καλύτερα στο μελλοντικό ρόλο τους, ενώ από την άλλη θα αποκτήσουν μια πολύτιμη μόρφωση για την ίδια τη ζωή.

Μέσα από τη διδασκαλία του μαθήματος, θα δοθεί η δυνατότητα σε όλους :

1. να εξοικειωθούν με το αντικείμενο της Παιδαγωγικής και τη διεπιστημονικότητα που χαρακτηρίζει το πεδίο της.

2. να ορίζουν και να επεξεργάζονται βασικές έννοιες της Παιδαγωγικής και της Φιλοσοφίας της παιδείας
3. να κατανοούν τα επίπεδα προσέγγισης των παιδαγωγικών φαινομένων και τους παράγοντες που τα επηρεάζουν
4. να έλθουν πιο άμεσα στο αντικείμενο της φιλοσοφίας της παιδείας και τους στόχους της προκειμένου να αντιληφθούν την αναγκαία σχέση της με την παιδαγωγική.
1. να γνωρίζουν τις μεθόδους έρευνας στο συγκεκριμένο σύνθετο πεδίο και να είναι σε θέση να προσκομίζουν παραδείγματα προσέγγισης για κάθε μέθοδο.
6. να λάβουν γνώση για τις επί μέρους παιδαγωγικές επιστήμες, τις σύγχρονες κατευθύνσεις τους και τα πεδία εφαρμογών της παιδαγωγικής γνώσης και να είναι ικανοί να παρουσιάζουν τα βασικά περιεχόμενά τους.
7. να είναι σε θέση να αναπτύσσουν τις σπουδαιότερες φιλοσοφικές θεωρίες που διατυπώθηκαν για το φαινόμενο της αγωγής και της εκπαίδευσης διαχρονικά.
8. να διαμορφώνουν τον δικό τους παιδαγωγικο-φιλοσοφικό προβληματισμό μέσα από την επαφή με τα παιδαγωγικά ρεύματα και τις σύγχρονες τάσεις στον χώρο της εκπαίδευσης.

Θα αναλύσουμε (υπό μορφή συζήτησης) τις έννοιες :

- 1)Αντικείμενο, σκοπός και στόχοι της «Παιδαγωγικής και Φιλοσοφίας της Παιδείας». Βασικές έννοιες.
- 2)Μέθοδοι έρευνας των παιδαγωγικών φαινομένων στην Παιδαγωγική και Φιλοσοφία της Παιδείας.
- 3)Πηγές της παιδαγωγικής και φιλοσοφικής γνώσης.
- 4)Ανθρωπολογικές προϋποθέσεις της αγωγής.
- 5)Περιβάλλον και κληρονομικότητα.
- 6)Παράγοντες που διαμορφώνουν την εκπαιδευτική διαδικασία.
- 7)Επίπεδα προσέγγισης των παιδαγωγικών φαινομένων (κοινωνικό, εκπαιδευτικό, διαπροσωπικό, ατομικό).
- 8)Η παιδαγωγική σχέση. Η εκπαιδευτική διαδικασία.
- 9)Η αυτονομία ως σκοπός της αγωγής.
- 10)Ο σχολικός θεσμός.
- 11)Σχολικός χώρος και χρόνος.
- 12)Η διεπιστημονικότητα των παιδαγωγικών φαινομένων.

Η φιλοσοφία ως έννοια θεωρείται η μόνη μορφή της ανθρώπινης σκέψης που ο προσδιορισμός της φύσης της αποτελεί πρόβλημά της.

Η «φιλοσοφία της παιδείας» θεωρείται ως κλάδος ιδιαίτερος της φιλοσοφίας και δεν πρέπει να ταυτίζεται με γενικές και αόριστες ιδέες για την παιδεία ή με παλιά ή νέα παιδαγωγικά δόγματα και συνθήματα.

1. Αρχικά πρέπει να ξεχωρίσουμε τη φιλοσοφία της παιδείας από την ιστορία των παιδαγωγικών ιδεών. Μερικοί συγχέουν τις γνώμες των μεγάλων παιδαγωγών με τη φιλοσοφία της παιδείας, επειδή θεωρούν ότι η φιλοσοφία είναι μια σειρά από γνώμες, αποφθεγματικές ρήσεις, διακηρύξεις, συμβουλές, ή δόγματα που αφορούν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να διαπαιδαγωγηθούν τα παιδιά.
2. Οι γνώσεις των μεγάλων παιδαγωγών σπάνια αφορούν τις φιλοσοφικές διαστάσεις των εκπαιδευτικών προβλημάτων, αλλά είναι γενικές συμβουλές για το πώς πρέπει να μεγαλώνουμε τα παιδιά μας. Με εξαίρεση τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη θα δούμε ότι οι παιδαγωγικές γνώμες όλων των άλλων φιλοσόφων που μίλησαν για την παιδεία δεν έχουν καμιά σχέση με τις φιλοσοφικές τους ιδέες.
3. Οι έγκυρες φιλοσοφικές μέθοδοι πρέπει να χρησιμοποιούνται συνειδητά για την αποσαφήνιση και τον έλεγχο των εννοιών, θεωριών και προβλημάτων της παιδείας και της εκπαίδευσης μέσα στο πραγματικό τους πλαίσιο και όχι από την απόσταση των γενικών και ασαφών θέσεων των διαφόρων φιλοσοφικών σχολών.

Τάσος Καζεπίδης «Η Φιλοσοφία της Παιδείας» σ. 17-20, εκδ. Βάνιας, β' 1988.

Οι κυριότεροι κλάδοι της φιλοσοφίας είναι:

- η γνωσιολογία ή φιλοσοφία της γνώσης
- η μεταφυσική ή οντολογία
- η πρακτική φιλοσοφία (ηθική, πολιτική φιλοσοφία, αισθητική)

Σε ποιον ή ποιούς κλάδους ανήκει η φιλοσοφία της παιδείας;

Η φιλοσοφία της παιδείας, σχετίζεται και με τους τρεις κλάδους:

- με την **οντολογία** διότι την ενδιαφέρουν ερωτήματα όπως *τι είναι ο άνθρωπος* και *αν υπάρχουν κάποιες αξίες* βάσει των οποίων θα πρέπει να μεγαλώνει
- με τη **γνωσιολογία** επειδή την αφορούν ζητήματα όπως *τι είναι γνώση και μάθηση*, *πώς πρέπει να δικαιολογώ τις πεποιθήσεις μου* κ.λπ.
- με την **πρακτική φιλοσοφία**, καθώς ρωτά *ποιες ηθικές, πολιτικές και αισθητικές αξίες θα πρέπει να ρυθμίζουν την ζωή και την εκπαίδευση του ανθρώπου*

Ορισμός

Η «Φιλοσοφία της Παιδείας» είναι ο κλάδος εκείνος της φιλοσοφίας, ο οποίος-μετέχοντας ταυτόχρονα και στην παιδαγωγική επιστήμη-**μελετά τα προβλήματα που ανακύπτουν στην παιδεία, με σκοπό να συμβάλει σε μια βαθύτερη κατανόηση των αιτιών και σκοπών της παιδαγωγικής πράξης προς όφελος των μελών μιας κοινωνίας** (Κουμάκη, 2001, όπως αναφέρεται στον Καρακατσάνη, 2015).

Πολύ γενικά, λοιπόν, **περιεχόμενο της Φιλοσοφίας της Παιδείας είναι η παιδεία κοιταγμένη από τη σκοπιά της φιλοσοφίας**. Η Φιλοσοφία της Παιδείας είναι η

εφαρμογή των φιλοσοφικών ιδεών στα εκπαιδευτικά προβλήματα. Ως εκ τούτου, μπορούμε να πούμε ότι η φιλοσοφία είναι η θεωρία, ενώ η εκπαίδευση είναι η πράξη. Είναι η εφαρμογή της φιλοσοφίας στον εντοπισμό, τη μελέτη και την αποσαφήνιση των εκπαιδευτικών προβλημάτων, η φιλοσοφική προσέγγιση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας.

Αγωγή

Γενικώς, **αγωγή είναι η αλλαγή, η επίδραση ή η μεταβολή που ασκείται στον αναπτυσσόμενο άνθρωπο.** Άλλοι θεωρούν αγωγή μόνο τις επιδράσεις, που δέχεται ο αναπτυσσόμενος άνθρωπος από τις συστηματικές και σκόπιμες ενέργειες των ενηλίκων (παιδαγωγοί, γονείς), άλλοι αναφέρονται γενικώς στο σύνολο των επιδράσεων, δίχως να εξετάζουν, εάν προέρχονται από μη συστηματικές ενέργειες ή από το άψυχο περιβάλλον.

Επομένως, **αγωγή είναι το σύνολο των επιδράσεων, που δέχεται το άτομο ανεξαρτήτως, αν προέρχονται από προγραμματισμένες προσπάθειες ενηλίκων ή ανηλίκων ατόμων ή ως αποτέλεσμα της αυθόρμητης διαπροσωπικής αλληλεπίδρασης ή ακόμη ως αποτέλεσμα των περιβαλλοντικών επιδράσεων.**

Η ύπαρξη της αγωγής προϋποθέτει τον παιδαγωγό και τον παιδαγωγούμενο. Η αγωγή συνάδει με τις αρχές και τις αξίες, που επικρατούν στην συγκεκριμένη κοινωνία. Εφαρμόζει τη μέθοδο αγωγής των ατόμων της που είναι σύμφωνη με τη θρησκεία, την τέχνη, την επιστήμη της και τα ήθη και έθιμά της. **Η αγωγή διαφέρει από την παιδεία και αναφέρεται στην ενέργεια, που ασκεί ο εκπαιδευτής στον εκπαιδευόμενο, πράγμα που σημαίνει ότι αφορά την παιδική ηλικία.**

Η αγωγή αφορά, κυρίως, **την συνειδητή και προγραμματισμένη παροχή από πλευράς του παιδαγωγού και εσωτερίκευση από πλευράς του παιδαγωγούμενου, στάσεων, αξιών και προτύπων συμπεριφοράς, που ισχύουν σε μία συγκεκριμένη κοινωνία. Χαρακτηριστικό της αγωγής είναι η καθοδήγηση.**

Το εύρος της αγωγής, στο μέτρο που αυτή συμβάλλει στο τελικό αποτέλεσμα της παιδείας, **είναι στενότερο από εκείνο της παιδείας**· με άλλα λόγια, η αγωγή αποτελεί μέρος της ευρύτερης έννοιας της παιδείας. Κατά συνέπεια, εφόσον η αγωγή συναπαρτίζει το περιεχόμενο της παιδείας, αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση της παιδείας· επομένως, είναι αδύνατον να υπάρξει η παιδεία, χωρίς προηγουμένως να έχει λάβει υπόσταση και ύπαρξη η αγωγή. Όμως, το ερώτημα που ανακύπτει εδώ, είναι σχετικό με το εύρος, τη χρονική διάρκεια και, κυρίως, τη χρονική λειτουργία της αγωγής.

Η διατήρηση του ανθρώπινου είδους απαιτεί ιδιαίτερες σωματικές και πνευματικές φροντίδες, ως εκ τούτου στην διαδικασία της αγωγής ενεργεί η βούληση του ανθρώπου για την ανύψωσή του στην ύψιστη ενέργεια. Η αγωγή είναι ζήτημα της κοινότητας και είναι η άμεση επίδραση της συνειδήσεως της ανθρώπινης κοινότητας, δεδομένου ότι ο άνθρωπος είναι πολιτικό ον.

Η ύπαρξη της αγωγής προϋποθέτει τον παιδαγωγό και τον παιδαγωγούμενο. Η αγωγή συνάδει με τις αρχές και τις αξίες, που επικρατούν στην συγκεκριμένη κοινωνία. Εφαρμόζει τη μέθοδο αγωγής των ατόμων της που είναι σύμφωνη με τη θρησκεία, την τέχνη, την επιστήμη της και τα ήθη και έθιμά της. **Η αγωγή διαφέρει**

από την παιδεία και αναφέρεται στην ενέργεια, που ασκεί ο εκπαιδευτής στον εκπαιδευόμενο, πράγμα που σημαίνει ότι αφορά την παιδική ηλικία.

Η αγωγή αφορά, κυρίως, την συνειδητή και προγραμματισμένη παροχή από πλευράς του παιδαγωγού και εσωτερίκευση από πλευράς του παιδαγωγούμενου, στάσεων, αξιών και προτύπων συμπεριφοράς, που ισχύουν σε μία συγκεκριμένη κοινωνία. Χαρακτηριστικό της αγωγής είναι η καθοδήγηση.

Μάθηση Μόρφωση Παιδεία Εκπαίδευση

Μάθηση είναι η διαδικασία κατά την οποία το παιδί και ο έφηβος αποκτούν –με δική τους δραστηριότητα –γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες γενικά εμπειρίες, για να βελτιώσουν την συμπεριφορά τους, να αναπτύξουν την προσωπικότητά τους και να αντιμετωπίσουν με αυτοτέλεια τις απαιτήσεις του περιβάλλοντός τους. Αναφέρεται τόσο στο γνωστικό όσο και στην οικειοποίηση τρόπων κοινωνικής συμπεριφοράς.

Ο όρος **παιδεία** δηλώνει την **μετάδοση ενός ορισμένου περιεχομένου (γνώσεων και ήθους) όχι μόνο στα παιδιά και τους εφήβους, αλλά γενικώς στον πληθυσμό.** Παιδεία ασκούν τα Μ.Μ.Ε, τα βιβλία, η εκκλησία κλπ.

O. Reboul (2002) ισχυρίζεται ότι:

«Η παιδεία αποτελεί ένα καθαυτό φιλοσοφικό πρόβλημα, το οποίο οι μεγαλύτεροι φιλόσοφοι από τον καιρό του Πλάτωνα δεν έπαψαν ποτέ να θέτουν και να αναπτύσσουν σε όλες του τις διαστάσεις. {...} Το ερώτημα «τι είναι παιδεία» ανάγεται στο «τι είναι άνθρωπος» ένα κατ' εξοχήν φιλοσοφικό ερώτημα»

Ο όρος **μόρφωση** είναι ευρύτερος της αγωγής και της παιδείας. Η μόρφωση παρέχεται από την εκπαίδευση, αλλά αποκτάται και διευρύνεται από την ίδια την πρωτοβουλία του ατόμου. Ο όρος υποδηλώνει την προσπάθεια να παρασχεθεί μορφή σε μία κατάσταση επί την βάση ενός προτύπου.

O T. Καζεπίδης ισχυρίζεται ότι:

«Καμιά από τις άλλες έννοιες που χρησιμοποιούμε στο χώρο της εκπαιδευτικής πολιτικής και πράξης, όπως είναι, λόγου χάρη, η αγωγή, η κοινωνικοποίηση, η εκπαίδευση, η διδασκαλία κτλ., δεν έχει τη σπουδαιότητα που έχει η έννοια της παιδείας ή της μόρφωσης» (1992, 105).

Ο όρος **εκπαίδευση** χρησιμοποιείται για την οργανωμένη μορφή παιδείας, η οποία παρέχεται στα σχολεία οποιουδήποτε τύπου και οποιαδήποτε βαθμίδας.

Παιδαγωγική

Οι σκοποί της είναι:

A) η υποβοήθηση του ατόμου στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, στην καλλιέργεια και την μόρφωσή του.

B) Η συμβολή της αγωγής στην σωστή ομαδοποίηση με στόχο την οικοδόμηση μιας υγιούς κοινωνίας.

Γ) Η παροχή δυνατοτήτων για την ανάπτυξη της παραγωγικότητας και της δημιουργικότητάς του.

Ο όρος «**Παιδαγωγική**» προέρχεται από την αρχαία ελληνική γλώσσα και συγκεκριμένα από τις λέξεις **παιδί και άγω = οδηγώ και σημαίνει αγωγή, καθοδήγηση του παιδιού**. Αφορά την επιστήμη της αγωγής των παιδών, (εξ ου και η σύνθετη ονομασία), κατά την αρμόζουσα ανατροφή και μόρφωση αυτών.

Η Παιδαγωγική πραγματεύεται ειδικότερα τις αρχές και τις μεθόδους της ορθής αγωγής των παιδιών. Πρόκειται λοιπόν για μια συγκεκριμένη δραστηριότητα με σκοπό την αγωγή και τη μάθηση. Δεν απευθύνεται φυσικά μόνο στην σχολική πραγματικότητα αλλά και στις διαδικασίες και δομές που συνδέονται με τη μόρφωση του ανθρώπου.

Η Παιδαγωγική είναι μια ανθρωπολογική, πνευματική και εφαρμοσμένη κοινωνική Επιστήμη, η οποία προέκυψε από τη Φιλοσοφία και έχει ως έργο την έρευνα όλων των προβλημάτων που έχουν σχέση με την αγωγή του παιδιού.

Η επιστήμη ενδιαφέρεται για την ολόπλευρη εξέλιξη του παιδιού από άποψη σωματική, διανοητική και ηθική, καθώς και την καλλιέργειά του. Η Παιδαγωγική είναι θεωρητική και πρακτική επιστήμη.

Έργο της Παιδαγωγικής είναι η συνειδητοποίηση και ο σχεδιασμός της αγωγής και της μάθησης του νέου ανθρώπου, είτε αυτές πραγματοποιούνται προγραμματισμένες (εκπαιδευτήρια) είτε λαμβάνουν χώρα μέσα από διαδικασίες αλληλεπίδρασης στα ευρύτερα πλαίσια του κοινωνικού περιβάλλοντος.

Ο ρόλος της είναι να ταξινομήσει τα επιστημονικά συμπεράσματα και δεδομένα της επιστημονικής περιοχής και να τα θεωρήσει μέσα από μια τελεολογική προοπτική.

Συγκεκριμένα, η **Παιδαγωγική μελετά την αποτελεσματικότητα των παιδαγωγικών ενεργειών**. Η αγωγή έχει πάντοτε ένα σκοπό, ένα προσανατολισμό. **Βασικότατο επομένως πρόβλημα της Παιδαγωγικής επιστήμης είναι η επίτευξη των σκοπών, της αγωγής με το ξεδίπλωμα των δυνατοτήτων του αναπτυσσόμενου ανθρώπου.**

Η παιδαγωγική είναι ένα σύνολο γνώσεων με συγκεκριμένους σκοπούς. Μέσα από αυτούς οι γνώσεις που παράγονται και μεταδίδονται έχουν πιστότητα και εγκυρότητα.

Φιλοσοφία της Παιδείας

Η ιδέα της αγωγής αναπτύχθηκε στην αρχαία Ελλάδα, διότι οι άνθρωποι έθεσαν ως σκοπό των κοινωνιών την μόρφωση ενός ανώτερου ανθρώπου. **Το ουδέτερες βλέμμα των Ελλήνων δημιούργησε και την φιλοσοφία**. Όλοι οι λαοί κατασκεύασαν τους νόμους τους, αλλά **οι Έλληνες ερεύνησαν τον «νόμο»**, ο οποίος ενεργεί μέσα στα πράγματα και ζητεί να κατευθύνει σύμφωνα με αυτόν την ζωή και την σκέψη του ανθρώπου.

Σκοπός της παιδείας καθίσταται η διαμόρφωση μίας πολιτικής συνειδήσεως· ο πολίτης προέτασε το κοινό συμφέρον έναντι του ατομικού, διότι γνώριζε ότι όταν η πόλη ευημερεί και ο ίδιος θα ευημερήσει.

Η παιδεία ως ιδέα και ως πράξη είναι επίτευγμα του ελληνικού πολιτισμού και αφορά στην πνευματική ολοκλήρωση του ανθρώπου.

Κανένας άλλος πολιτισμός δεν προέβαλε και δεν μετέδωσε σε οικουμενική βάση το βίωμα της πνευματικής του παράδοσης ως ιδανικό παιδείας, ευθύνης για τον κόσμο και τον άνθρωπο. Μιλώντας για την **ελληνική παιδεία** θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι **αναφερόμαστε στην κλασική περί παιδείας αντίληψη**, την οποία συγκρότησαν οι δημιουργίες και τα οράματα του αρχαίου ελληνικού κόσμου και πολιτισμού ως την υψηλότερη ανθρώπινη αξία.

Οι Έλληνες ανακάλυψαν τον άνθρωπο εντός του ανθρώπου, όπως διακήρυξε ο Πλάτωνας στην Πολιτεία(Η **Πολιτεία** (ή *Περί δικαίου*) γράφτηκε περίπου το [380 π.Χ.](#), κι έχει ασκήσει μεγάλη επιρροή τόσο στη [φιλοσοφία](#), όσο και στην [πολιτική θεωρία](#). Στην **Πολιτεία** συζητούν τη σημασία της [δικαιοσύνης](#) και εξετάζουν κατά πόσο είναι πιο ευτυχισμένος ένας δίκαιος άνθρωπος από έναν άδικο, κατασκευάζοντας μια ουτοπική πολιτεία, την "Καλλίπολη", με κυβερνώντες τους φιλόσοφους-βασιλείς).

Στον Πλάτωνα συναντούμε και τον ορισμό της παιδείας (*Νόμοι* 653 b- c, 643 e 4-6), όπου αναφέρει ότι **η παιδεία αποσκοπεί στην αρετή και ειδικότερα στην δημιουργία του τέλειου πολίτη, ο οποίος θα γνωρίζει να άρχει και να άρχεται.**

Ο κλάδος της Φιλοσοφίας της Παιδείας επιχειρεί

- να θεμελιώσει φιλοσοφικώς τις επιστήμες που υπηρετούν την αγωγή,
 - να δώσει μία συνολική εικόνα του έργου της αγωγής,
 - να χαράξει τις κατευθυντήριες αρχές, που πρέπει να διέπουν την αγωγή ενός συγκεκριμένου κοινωνικού συνόλου και
 - να κατανοήσει σε βάθος τις διαδικασίες της αγωγής για το κοινωνικό σύνολο.
- Ειδικότερα η Φιλοσοφία της Παιδείας
- 1) αποσκοπεί να διαφωτίσει τις έννοιες της παιδαγωγικής και της εκπαίδευσης,
 - 2) να πραγματοποιήσει το έργο αυτό,
 - 3) να αποκαλύψει τις αντιφάσεις, οι οποίες ίσως υπάρχουν στις παιδευτικές θέσεις και να επισημάνει τα όποια προβλήματα και
 - 4) να διαφωτίσει τις μεταφυσικές, τις ηθικές και τις γνωστικές υποθέσεις των παιδευτικών διακηρύξεων.

Το πρόβλημα των σκοπών της αγωγής βρίσκει πάντοτε λύση σε σχέση με τις επικρατούσες αξίες, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο μελέτης της φιλοσοφίας. Έτσι, δημιουργήθηκε ένας νέος κλάδος, η Φιλοσοφία της Παιδείας.

Ο όρος **Φιλοσοφία της Παιδείας** από μόνος του φαίνεται ασαφής και αόριστος ως προς το πραγματικό του νόημα. Η εννοιολογική του αποσαφήνιση εμφανίζει αυξημένη δυσκολία, δεδομένων των διαφορετικών αντιλήψεων για την **Φιλοσοφία** και την **Παιδεία**.

Φιλοσοφία της Παιδείας είναι: «η εφαρμογή της φιλοσοφίας στον εντοπισμό, την μελέτη, την ανάλυση και την αποσαφήνιση των εκπαιδευτικών προβλημάτων, στην περιγραφή και την βαθύτερη κατανόηση της διαδικασίας, των προϋποθέσεων, των αρχών και του σκοπού της παιδείας, καθώς και την αντίληψη, θέαση και προσέγγιση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας».

Η Φιλοσοφία της Παιδείας δεν είναι επιστήμη με την αυστηρή έννοια του όρου, αλλά συνιστά τον θεμελιώδη επιστημονικό κλάδο που δίνει σε όλες τις επιστήμες της αγωγής την πραγματική τους σημασία.